

Meldingsdel i kommuneproposisjonen 2015 (Prop. 95 S) - Kommunereform

Kommunereformens uttrykte mål:

- Gode og likeverdige tjenester
- Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling
- Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner
- Styrket lokaldemokrati

Bakgrunnsmateriale:

- Ekspertutvalgets rapport 1 og 2 – eks. og nye oppgaver
- Meldingsdel i kommuneproposisjonen 2014 (Prop. 95 S)
- St.meld. 14 (2014-2015) – Kommunereform – nye oppgaver til større kommuner.

Verktøy/ informasjon fra regjeringen:

Kommunereform.no

Nykommune.no – simulering av nøkkeldata

Veileder for utredning og prosess

Økonomiske virkemidler i reformperioden

- Dekning av engangskostnader
- Reformstøtte
- Inndelingstilskudd i 15 år – nedtrapping over 5 år
- Tilskudd innbyggerinvolvering – kr. 100 000.- pr. kommune
- Medfinansiering av utredninger ved skjønnsmidler

Regjeringen varsler helhetlig gjennomgang av inntektssystemet i løpet av perioden – ses i sammenheng med reformen

Dekning av engangskostnader

Standardisert modell – uten søknad

Differensiert på antall kommuner og antall innbyggere:

Antall kommuner og innbyggere i sammenslåingen

	0-19 999	20- 49 999	50- 99 999	>100 000
2 komm.	20 mill.	25 mill.	30 mill.	35 mill.
3 «	30 mill.	35 mill.	40 mill.	45 mill.
4 «	40 mill.	45 mill.	50 mill.	55 mill.
5 el. fl.	50 mill.	55 mill.	60 mill.	65 mill.

Reformstøtte

Antall innbyggere i sammenslåingen	Reformstøtte
0 – 14 999 innbyggere	5 000 000
15 000 – 29 999 innbyggere	20 000 000
30 000 – 49 999 innbyggere	25 000 000
Over 50 000 innbyggere	30 000 000

Hemnes kommunestyre

Fase 1 – utredning av alternativer – ferdig i løpet av mai 2015.

Rådmannens oppdrag.

Vedtak i KST juni 2015 med opprettelse av politisk styringsgruppe

Juni 2015 – juni 2016 innbyggerinvolvering, politisk prosess og vedtak i KST.

Alternativ:

1) Fortsette som egen kommune – evt. med mindre grensejusteringer.

2) **Inngå i en storkommune med Rana, Lurøy og Nesna (evt. flere)**

3) **Inngå i en storkommune med Grane, Hattfjelldal og Vefsn**

4) **Inngå i en kommune med Hattfjelldal –**

eller i en kommune med Hattfjelldal og Grane.

5) Inngå i en storkommune med Rana og Vefsn».

6) Inngå i en storkommune med Hattfjelldal, Hemnes og Rana

Kommunereformen

Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn

- Et av mange alternativ kommunestyret har bedt om utredning av.
- Utredningsfasen har vært gjennomført administrativt som et prosjekt ledet av rådmennene i de 4 kommunene.
- Ferdigstillelsen er noe forsinket pga. en del sene tilbakemeldinger.
- Prosessen skal nå videreføres i regi av politikerne.
- Kommer midt opp i valget
- Programfesting av fortsatt egen kommune

Kommunereformen

Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn

Utredningen er gjennomført ved:

- innhenting av informasjon om politiske føringer og vedtak
- å undersøke forskningsresultater fra tidligere sammenslåinger og forsøk på sammenslåinger
- å undersøke forskning på lokalsamfunnsutvikling
- å undersøke trender og idégrunnlag bak reformen – bl.a. «New Public Management» (NPM)
- gjennomgå andre relevante utredninger
- gjennomføre en egenevaluering hos kommunene i to trinn:
1) dagens status og 2) oppgaveløsningen i langt fram i tid

Kriterier for å vurdere kommunenes oppgaveløsning i dag og en framtidig kommunestruktur:

- Tilstrekkelig kapasitet
- Relevant kompetanse
- Tilstrekkelig distanse
- Effektiv tjenesteproduksjon
- Økonomisk soliditet
- Valgfrihet
- Funksjonelle samfunns-utviklingsområder
- Høy politisk deltakelse
- Lokal politisk styring
- Lokal identitet

Kommunereformen

Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn

Tilbakemeldinger fra våre egne kommuner:

- Ingen av kommunene melder om lang saksbehandlingstid eller restanser av betydning.
- Faglig godt kvalifiserte medarbeidere
- Det har for noen vært utfordringer med å finne nok kvalifiserte søkere innenfor yrkesgruppene ingeniører, sykepleiere og leger.
- Ingen av de mindre kommunene har egen juridisk kompetanse.
- Fagmiljøene er sårbare ved at det er få personer som behersker det enkelte fagfelt fullt ut
- Det er få klager fra brukerne
- Inhabilitet oppleves ikke som noe problem selv i små kommuner
- Rettssikkerheten vurderes som god, og det er åpenhet i forvaltningen
- Brukernes valgfrihet er begrenset

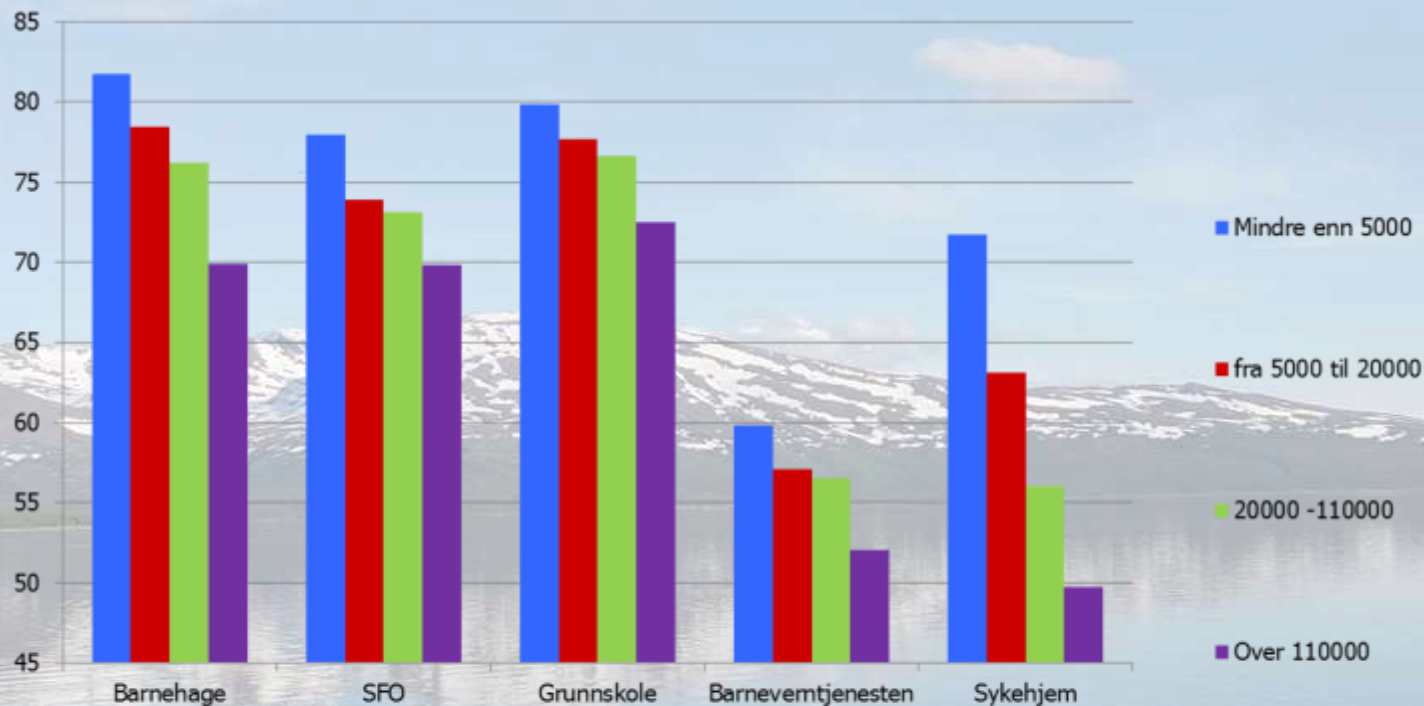
REKRUTTERING OG KOMPETANSE

- **KOMPETANSENIVÅET I KOMMUNENE ER HØYT CA.40 PST. UTDANNING PÅ HØGSKOLE/UNIVERSITETSNIVÅ**
- **INGEN SYSTEMATISK FORSKJELL ETTER KOMMUNESTØRRELSE**
- **KONKURRANSEN OM ARBEIDSKRAFTEN I REGIONEN KOMMUNEN LIGGER MEST AVGJØRENDE FOR REKRUTTERINGSPROBLEMER OG KOMPETANSE**
- **MANGEL PÅ INGENIØRER (40 PST AV KOMMUNENE), SYKEPLEIERE (1/3 DEL AV KOMMUNENE), FAGLÆRTE I PLEIE OG OMSORG (1/4 DEL AV KOMMUNENE)**
- **STØRST MANGEL PÅ INGENIØRER, BARNEHAGEPEDAGOGER OG SYKEPLEIERE I DE SENTRALE KOMMUNER.**

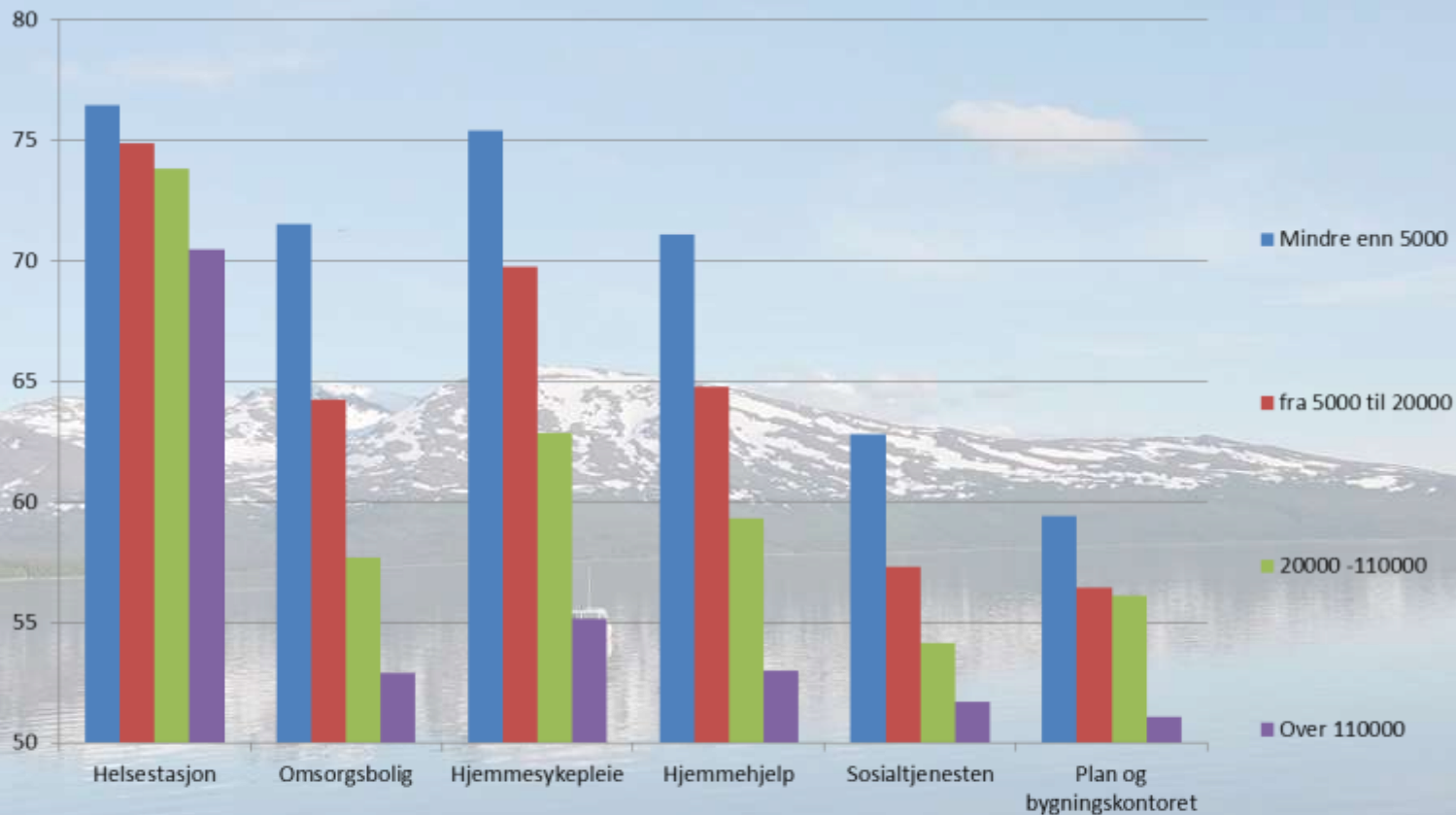
KILDE:

Bakkevig, Steen Jensen og Moland. Kompetanse i kommunene. Fafo-rapport 2013

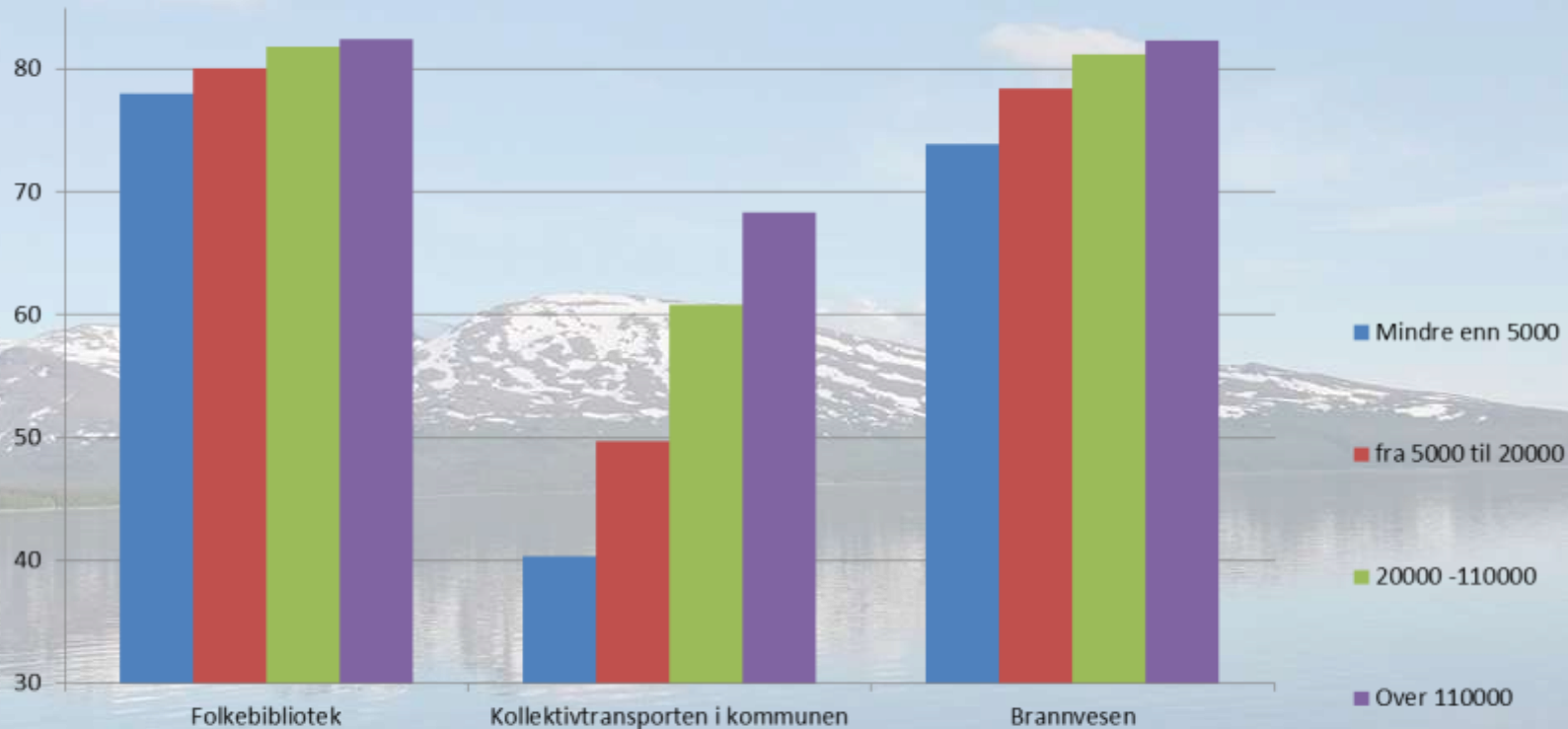
GJENNOMSNIITTSSKÅR BARNEHAGE, SFO, GRUNNSKOLE, BARNEVERN OG SYKEHJEM

GJENNOMSNITTSSKÅR HELSESTASJON, OMSORGSBOLIG, HJEMMESYKEPLEIE, SOSIALTJENESTEN OG PLAN OG BYGNING

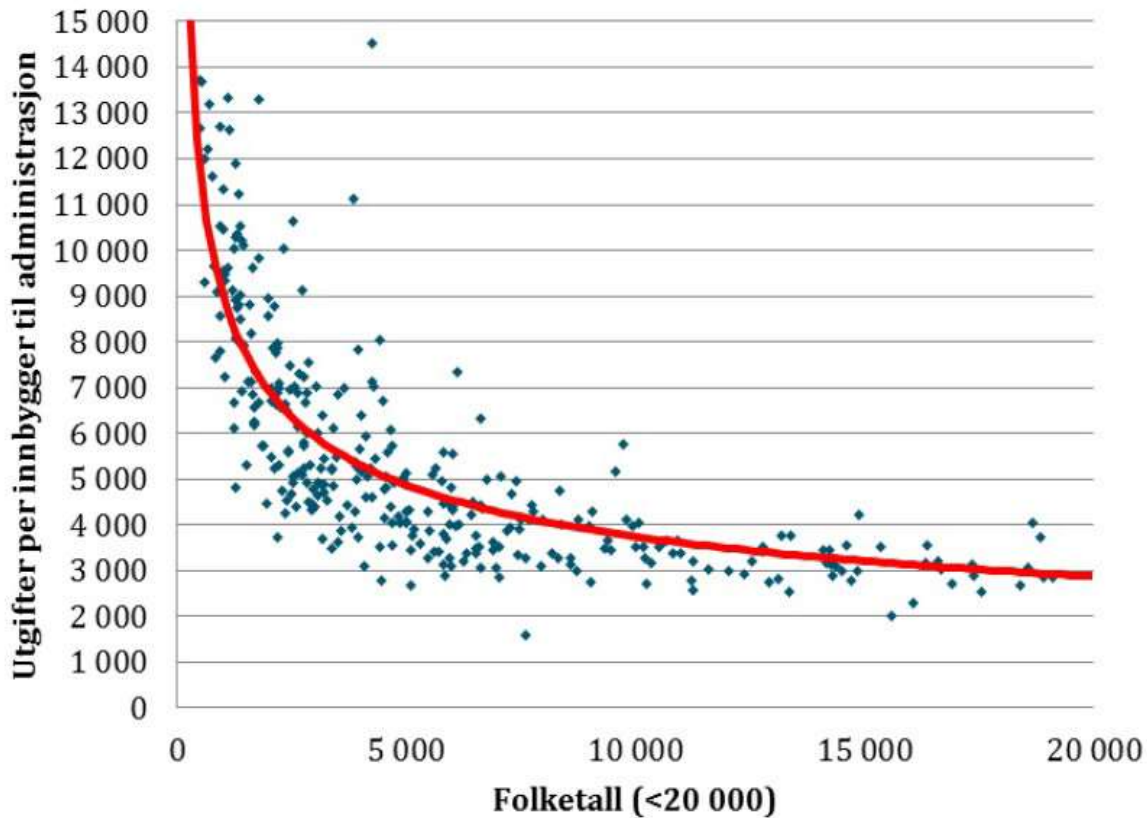

GJENNOMSNIITTSSKÅR FOLKEBIBLIOTEK, KOLLEKTIVTRANSPORT OG BRANNVESEN

Effektivisering av administrasjonsoppgaver

I figuren under så vises sammenhengen mellom kommunestørrelse (innbyggertall) og kostnadene til administrasjon av kommunene i Norge (SSB 2013):

Figur Sammenhengen mellom administrasjonsutgifter og innbyggertall 2013. Kilde: KOSTRA

Kommunereformen

Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn

Netto driftsutgifter administrasjon og styring 2014					
	Grane	Hattfjelldal	Hemnes	Vefsn	Sum
KOSTRA - pr. innbygger	11 150	8 902	6 673	3 816	
Innbyggere	1 464	1 533	4 528	13 337	20 862
Sum - 1000 kr.	16 324	13 647	30 215	50 894	111 080
Adm. og styringskostn. - nivå Vefsn - 1000 kr.				3 816	79 609
Innsparingspotensiale - 1000 kr.					31 470

Tabellen for de 4 kommunene viser samme tendens som det nasjonale diagrammet for KOSTRA.

Tallene i tabellen er imidlertid ikke helt sammenlignbare med diagrammet fordi tabellen også inneholder kostnader til politisk virksomhet. Ved å legge dagens administrasjons- og styringskostnader for Vefsn kommune til grunn for en ny regionkommune, viser det et innsparingspotensial på ca. 31,5 mill. pr. år. Dette er imidlertid betydelig lavere enn den forventede reduksjonen i rammene på kr. 66 mill. etter 20 år ved en sammenslåing.

Kommunereformen

Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn

Samfunnsutvikling, befolkning:

Kommune	1972	1980	2000	2015	% 2015
Samlet	21808	21707	21528	20871	100,0 %
Grane	1624	1724	1652	1458	7,0 %
Hattfjelldal	1749	1800	1634	1533	7,3 %
Hemnes	5097	4957	4689	4528	21,7 %
Vefsn	13338	13226	13553	13352	64,0 %

Fremskrivinger

2020					
Kommune	LAVT	MIDDELS	HØYT		
Samlet	20581	20976	21407		
Grane	1423	1456	1483		
Hattfjelldal	1562	1593	1624		
Hemnes	4483	4561	4651		
Vefsn	13113	13366	13649		
2040					
Kommune	LAVT	MIDDELS	HØYT		% 2040 - middels
Samlet	19146	21184	24152		100,0 %
Grane	1259	1406	1608		6,6 %
Hattfjelldal	1643	1815	2067		8,6 %
Hemnes	4165	4609	5236		21,8 %
Vefsn	12079	13354	15241		63,0 %

Kommunereformen

Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn

Aldersgrupper						
Framskrevet utvikling for 6 ulike aldersgrupper. Framskrivningene er basert på SSBs mellomalternativ.						
2015						
Kommune	0 - 5 år	6 - 15 år	16 - 19 år	20 - 66 år	67 - 79 år	80 år og eldre
Samlet	1290	2416	1106	12223	2638	1198
Grane	76	185	61	818	223	95
Hattfjelldal	84	174	85	866	227	97
Hemnes	276	533	248	2585	601	285
Vefsn	854	1524	712	7954	1587	721
2020						
Kommune	0 - 5 år	6 - 15 år	16 - 19 år	20 - 66 år	67 - 79 år	80 år og eldre
Samlet	1365	2211	998	12214	2948	1240
Grane	94	146	81	807	228	100
Hattfjelldal	103	166	66	919	242	97
Hemnes	294	488	218	2617	670	274
Vefsn	874	1411	633	7871	1808	769
2040						
Kommune	0 - 5 år	6 - 15 år	16 - 19 år	20 - 66 år	67 - 79 år	80 år og eldre
Samlet	1273	2315	981	11227	3397	1991
Grane	87	159	64	712	235	149
Hattfjelldal	112	206	84	1040	232	141
Hemnes	287	516	215	2460	705	426
Vefsn	787	1434	618	7015	2225	1275

Kommunereformen

Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn

Innbyggere 20-66 år i forhold til eldre innbyggere

67 år og over			
Kommune	2015	2020	2040
Samlet	3,2	2,9	2,1
Grane	2,6	2,5	1,9
Hattfjelldal	2,7	2,7	2,8
Hemnes	2,9	2,8	2,2
Vefsn	3,4	3,1	2
80 år og over			
Kommune	2015	2020	2040
Samlet	10,2	9,8	5,6
Grane	8,6	8,1	4,8
Hattfjelldal	8,9	9,5	7,4
Hemnes	9,1	9,6	5,8
Vefsn	11	10,2	5,5

Kommunereformen

Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn

Skatt+rammetilskudd pr. innbygger	66 309	61 284	57 225	50 700	53 989	50 825
Sum skatt+rammetilskudd 2014	97 076 212	93 947 903	259 112 909	676 182 939	1 126 319 963	-66 000 000
Ny ramme etter 20 år						1 060 319 963
Reduksjon						6,2 %
3.3.4 Eiendomsskatt	Grane	Hattfjelldal	Hemnes	Vefsn	Sum	
Nøkkeltall						
Eiendomsskatt i % av brutto driftsinntekter	5,0 %	2,8 %	0,1 %	5,0 %		
Eiendomsskatt	6 964 439	5 400 931	56 910 309	53 268 095	122 543 774	
Eiendomsskatt pr innbygger	4 757	3 523	12 569	3 994	5 874	
3.3.5 Konesjonskraft						
Nøkkeltall						
Konesjonskraftinntekter	1 288 000	5 782 000	11 984 000	3 934 000	37 716 000	14 728 000
Konesjonskraftinntekter pr innbygger	880	3 772	2 647	295	1 808	NFK
Konesjonsavgifter	869 000	8 542 000	9 327 000	2 292 510	21 030 510	
Konesjonsavgifter pr. innbygger	594	5 572	2 060	172	1 008	
Aksjeutbytte*	1 567 104	1 567 104	4 452 000	11 646 432	19 232 640	
Aksjeutbytte pr innbygger	1 070	1 022	983	873	922	
Sum inntekter	107 764 755	115 239 938	341 786 218	747 323 976		
Sum inntekter pr. innbygger	73 610	75 173	75 483	56 034		

Kommunereformen

Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn

Sammenholdt med dagens inntekter, vil kommunene få følgende reduksjoner hvis småkommunetilskuddet og Nord-Norge-tilskuddet faller bort (forutsatt i KS-modellen):

Reduksjon i ramme ved bortfall av småkommunetilskudd og Nord-Norgestilskudd:

	Grane	Hattfjelldal	Hemnes	Vefsn
Sum inntekter pr. innbygger 2014	73 610	75 173	75 483	56 034
Rammereduksjon pr. innbygger	4 707	4 620	970	970
Ramme etter reduksjon pr. innbygger	68 903	70 553	74513	55 064
% nedgang	6,4 %	6,1 %	1,3 %	1,7 %

Hvorvidt dette blir resultatet vil komme fram i regjeringens forslag til endringer i inntektssystemet, og er derfor en av flere usikre faktorer vedr. de framtidige økonomiske rammene.

Kommunereformen

Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn

3.3.6 Kommunale gebyrer

Nøkkeltall	Grane	Hattfjelldal	Hemnes	Vefsn	Snitt
Årsgebyr for vannforsyning (rapp.år +1)	3734	3100	3337	2931	3 276
Årsgebyr for avløpstjenesten (rapp.år +1)	4931	2000	4504	4843	4 070
Årsgebyr for avfallstjenesten (rapp.år+1)	3117	3117	3104	3117	3 114
Sum årsgebyr	11782	8217	10945	10891	10 459
Saksbeh.geb. privat reg.plan, boligformål. jf. PBL-08 § 33-1.	12923	6457	19280	19780	14 610
Saksbeh.geb. for oppf. av eneb. jf. PBL-08 §20-1 a	7403	5146	7712	17010	9 318
Standardgeb. for oppm.for. for areal tilsv. en boligtomt 750 m2.	6462	19314	4820	20460	12 764

Kommunereformen

Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn

Investeringsplaner 2015-2018					
1000 kr	Grane	Hattfjelldal	Hemnes	Vefsn	Sum
Skoler og barnehager	1 300	230	4 288	130 675	136 493
Omsorg, institusjoner og boliger	129 650	11 200	11 140	90 366	242 356
Veier, maskiner, trafiksikkerhet og gatelys	4 000	940	12 600	48 650	66 190
Øvrige investeringer	10 150	11 524	51 111	22 132	94 917
Sum investeringer	145 100	23 894	79 139	291 823	539 956
Langsiktig gjeld	69 580	77 571	468 984	1 193 517	1 809 653
Disposisjonsfond	8 344	12 822	5 222	75 421	101 808
Investeringsfond	2 725	19 404	4 124	18 743	44 997
Langsiktig gjeld + investering - disponible fond	203 612	69 238	538 777	1 391 176	2 202 803
Pr. innbygger	139	45	119	104	106

De nye oppgavene som foreslås som kommunale

- * Tannhelse
- * Rehabilitering
- * Basishjelpemidler
- * Distriktpsikiatriske sentre (DPS)
(forsøk)
- * Barnevern
- * Familievern
- * Boligtilskudd
- * Varig tilrettelagt arbeid
- * Arbeids- og utdanningsreiser
- * Finansiering pasienttransport
- * Tilskudd frivillighetssentraler
- * Forenkling av utmarksforvaltning
- * Motorferdsel
- * Lokal nærings- og samfunnsutvikling
- * Større handlingsrom i plan- og byggesaker
- * Tilskudd nærings- og miljøtiltak i skogbruk
- * Tilskudd beite, jordbruk, verdensarv
- * Konesjonsbehandling, småkraftverk
- * Enkeltutslippstillatelser, forurensingslov
- * Naturforvaltning

Samfunnsutviklerrollen

Rollen som samfunnsutvikler :

- **Langsiktig arealbruk og utbyggingsmønster**
- **Utbygging av infrastruktur**
- **Steds- og sentrumsutvikling**
- **Næringsutvikling**
- **Miljø og folkehelse**

Samfunnsutviklerrollen forts..

Kommunen må ha tilstrekkelig kompetanse og ressurser både til:

- **Arealplanlegging**
- **Næringsarbeid**
- **Miljøvern**
- **Folkehelse**
- **Nettverksbygging og etablering av gode partnerskap.**

Deler av dette kan være en utfordring for de små kommunene.

Kommunereformen

Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn

Usikre rammebetingelser:

- **Framtidig inntektssystem – vilkårene for små kommuner?
Varslet høring før jul om endringer i inntektssystemet**
- **Særordninger som småkommune- og Nord-Norgestilskudd.**
- **Økonomisk styrking av folkerike vekstkommuner?**
- **Eiendomsskatten – vil den overleve som i dag?**
- **Tilgang på fagfolk – utviklingen i arbeidsmarkedet og behovet for attraktive fagmiljø.**
- **Demografisk utvikling – felles nasjonal utfordring, men størst i distriktene. Rekruttering innen pleie og omsorg**

En nedre grense for folketallet i en funksjonell kommune

Sammenslåingsprosessen

Ulike erfaringer.

7 frivillige sammenslåinger siden 1995

Flere forsøk strandet

Både jevnbyrdighet og ulik størrelse skaper hver sine utfordringer

Fellesnevnerne for suksess:

- **Felles kultur, identitet og verdier**
- **Modningsprosess, tilstrekkelig med tid**
- **Gode erfaringer fra samarbeid**
- **Raushet og respekt**
- **Åpenhet og ærlighet**
- **Pålitelighet**

Bygdestrider kan stoppe kommunereform

Aftenposten 27.10.15.

FOTO: Inge Grødum

Intensjonsavtaler

- **Ikke juridiske avtaler**
- **Basert på tillit**
- **Flertallet i det nye kommunestyret bestemmer politikken**
- **Strukturer har lettere for å bestå enn økonomiplanvedtak**
- **Mest mulig konkrete og detaljerte avtaler**
- **Realistiske avtaler i forhold til framtidige økonomiske rammer**

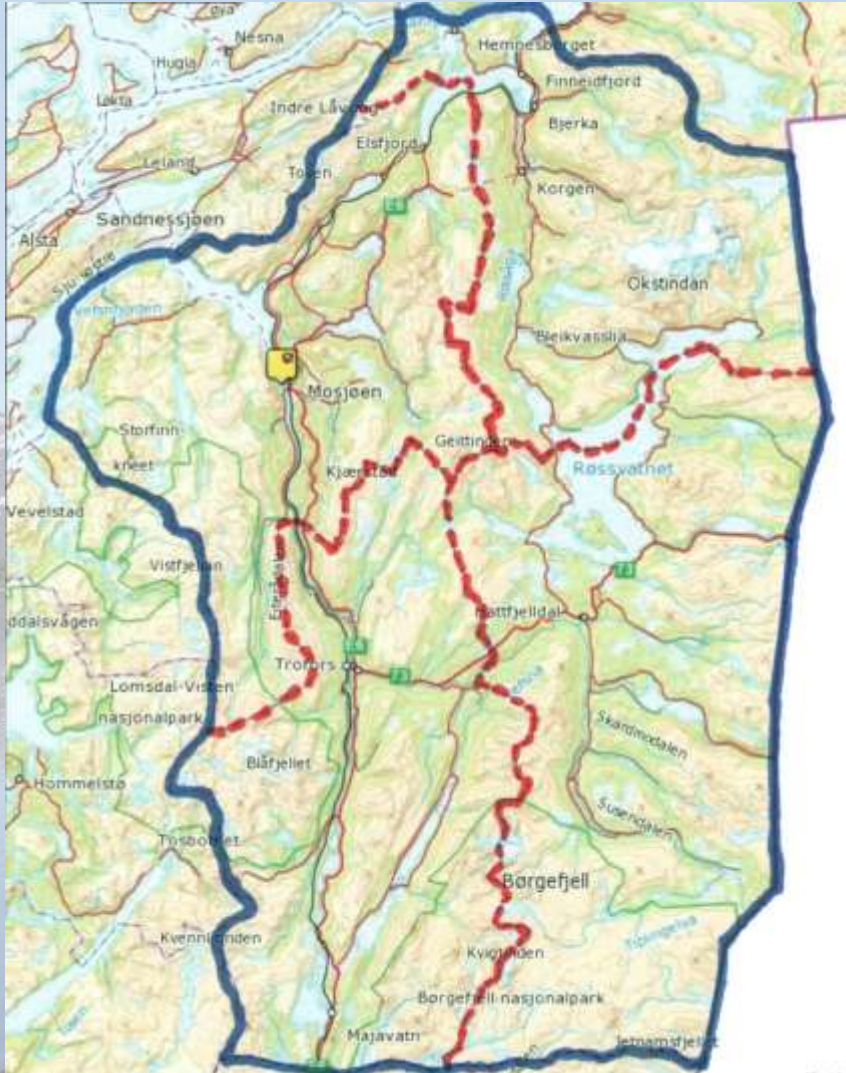
Lokalpolitisk engasjement

Tabellen nedenfor viser imidlertid at valgdeltagelsen i de små kommunene er høyere enn i Vefsn, og bykommunene i Norge ligger under landsgjennomsnittet. Dersom valgdeltagelsen er et mål på interessen for lokalpolitikken, er den gjennomgående størst i de mindre kommunene.

Kommunestyrevalget. Valgdeltakelse				
	2003	2007	2011	Gj.snitt %
	Valgdeltakelse %	Valgdeltakelse %	Valgdeltakelse %	Valgdeltakelse %
1824 Vefsn	55,5	56,4	58,9	56,9
1825 Grane	64,7	63,8	61,8	63,4
1826 Hattfjelldal	73,2	72,9	69,2	71,8
1832 Hemnes	62,9	69,3	70,9	67,7
Hele landet	59,0	61,2	64,2	61,5
Gj. Snitt bykommuner	56,7	59,0	62,2	59,3

Kommunereformen

Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn

Avstander og kjøretider med bil/ fra til Mosjøen

Fra	km	Tid, min.
Hemnesberget	75	70
Finneidfjord	64	55
Bjerka	58	50
Korgen	48	42
Elsfjord	43	40
Drevja	21	20
Bleikvasslia	70	65
Hattfjelldal S	75	65
Varntresk	117	115
Åkervik	92	85
Susendal	100	90
Majavatn	90	75
Svenningdal	55	50
Trofors	42	35
Fiplingdal, kryss	70	70

Kommunereformen

Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn

Oppsummering:

- **Alle fire kommunene klarer seg bra under dagens rammebetingelser, selv om inntektene varierer mye.**
- **Det er ikke påvist klare kvalitetsforskjeller mellom små og store kommuner når større/ komplekse oppgaver løses interkommunalt.**
- **Interkommunalt samarbeid anses i liten grad som et demokratisk problem innenfor rimelighetens grenser.**
- **Habilitet og rettssikkerhet er ivaretatt.**
- **Tilgang på fagfolk er bra, selv om det er mangel innen noen yrkesgrupper - noe som er felles for landet.**
- **Store og små enheter har hver sine fordeler og ulemper.**

Kommunereformen

Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn

Oppsummering forts...

- **Usikkerheten for framtida dominerer vurderingene - både økonomisk, demografisk og politisk (ivaretagelse)**
- **Ulik økonomisk status/ situasjon i de 4 kommunene – er det en vesentlig hindring?**

Kommunestruktur vil dukke opp som tema med jevne mellomrom – både pga. samfunnsutviklingen generelt og de demografiske endringene spesielt.

Frivillighetslinja virker problematisk i forhold til uttalte målsettinger.

I noen kommuner er det uansett åpenbare behov for grensejusteringer.

Kommunereformen

Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn

De neste steg....

- Intensjonsgrunnlag
- Innbyggerinvolvering med folkemøter, informasjonsmateriell, internet m.m.
- Spørreundersøkelser, evt. folkeavstemming
- Evt. intensjonsavtaler
- Høring
- Vedtak